

Welkom Debat Challenges to the EU: The East-West Divide op 7 februari 2019 tijdens Maastricht Europe Days in rechtenfaculteit Universiteit Maastricht

(gesproken woord geldt)

Bijna 2 jaar oud was ik,

dames en heren,

bijna 2 jaar oud was ik, toen de Berlijnse muur werd gebouwd. En net 30 toen die viel.

In de tussentijd groeide ik hier – hier in Maastricht - op.

Ik groeide op in een wereld, waarin

- je het Duits als vanzelf oppikte, omdat je hun televisiezers zo goed kon ontvangen; en
- je de zomervakanties aan de Belgische kust doorbracht; en
- je gewoon was op de vrijdagmarkt net zoveel Frans – van de Waalse burens – te horen als je eigen taal.

Ik groeide kortom op in een regio dat precies in het Verdrag van Maastricht beschreven zag hoe we hier wilde leven: grenzeloos samen met onze burens.

Tegelijkertijd groeide ik ook op in de tijd van de Koude Oorlog; de tijd van het vrije westen versus dat hermetisch afgesloten Oostblok.

Dat hermetisch afgesloten Oostblok dat wij hier leerden kennen via de geschiedenislessen op school over bijvoorbeeld de Volksopstand in de DDR (in 1953); de Hongaarse Opstand (in 1956) en de Praagse Lente (in 1968);

Dat hermetisch afgesloten Oostblok dat wij leerden kennen via verhalen van zij die er geweest waren; die vertelden over hoe de mensen daar hunkerden naar informatie en contacten;

Dat hermetisch afgesloten Oostblok dat wij leerden kennen via de media die bijvoorbeeld berichtten over zij die wisten te ontsnappen; en tsja, natuurlijk droegen ook films zoals die van Bond – James Bond – natuurlijk wel iets bij aan onze beeldvorming over die landen achter het IJzeren Gordijn.

Dus ja, wij waren zeker blij voor al die landen en mensen daar toen in 1989 dat gordijn openschoof en die muur viel. Konden zij eindelijk weer volop gaan meegenieten van onze 'Europese cultuur, vrijheid en identiteit'.

'De Europese cultuur, vrijheid en identiteit, de wortels waarvan zij al zo lang zijn afgesneden', zoals Margaret Thatcher dat een jaar eerder nog had verwoord in haar speech over de toekomst van Europa; en waarin ze Warschau, Praag en Budapest nog grote Europese steden noemde.

Nu 30 jaar later na de val van die muur, kijken wij hier in West – Europa dan toch een beetje verbaasd naar hoe het die 'Europese cultuur, vrijheid en identiteit' zo her en der in Oost – Europa vergaat. De pers in Hongarije, de rechtspraak in Polen, de grote steun voor een radicaal rechtse partij in het oosten van Duitsland... Wij zetten er onze vraagtekens bij...

En juist daarom, haal ik vandaag ook graag de woorden aan van een andere, meer eigentijdse, grote dame in de Europese politiek: Angela Merkel.

In reactie¹ op "de verschillende levenservaringen in Oost- en West-Duitsland", zei zij onlangs:

"We moeten daar meer over praten en harder onze best doen om elkaar te begrijpen."

En dat is precies wat wij hier gaan doen.

Hier in Maastricht, in de geboorteplaats van de Europese Unie, waar we graag de dialoog gaande houden over het best mogelijke Europa.

Een dialoog hier vandaag gevoerd door het West-Europese Nederland en het Oost-Europese Hongarije.

Een dialoog die zich zou kunnen laten prikkelen door de woorden van de Hongaarse premier Victor Orban, die tegenwoordig zegt:

"In 1990 was Europa onze toekomst. Nu zijn wij de toekomst van Europa."

Dames en heren,

Ik vertelde u zojuist dat ik bijna twee jaar was toen die Muur in Berlijn verrees; en ik opgroeide in en grensregio waar we de "ever closer union among the peoples of Europe" al leefden;

En dat ik 30 was toen die muur weer viel; en met iedereen blij was dat Oost-Europa nu weer vrij was om terug te keren naar haar Europese roots;

¹ Interview met Angela Merkel naar aanleiding van 30 jaar val van de Muur in Der Spiegel , Spiegel online 7 november 2019

En nu ik net 60 jaar oud ben, maak ik mee dat wij hier heel intensief stilstaan bij 75 jaar vrijheid; een groot goed, ons 75 jaar geleden gebracht door de geallieerden.

Een levensloop – zo realiseer ik me ook - die er heel anders uit had gezien als mijn ouders destijds door het Rode Leger waren bevrijd. Het is in dat besef dat ik – of beter wij allen – inderdaad harder ons best moeten doen om elkaar te begrijpen. En te praten. Met elkaar.

Om die dialoog te beginnen, geef ik nu graag het woord aan de Hongaarse ambassadeur Andràs Kocsis.